

Nanebevstoupení - poukaz na Kristovo působení v posmrtném bytí lidské duše

Sergej O. Prokofjev

„Já jsem cesta, pravda a život“ - tato slova Krista Ježíše vyjadřují vlastní podstatu jeho čtyřicetidenních rozhovorů s podivuhodnou přesností. Ve smyslu toho, co bylo řečeno výše, je možné chápat takto: Kristus poukazuje jimi na to, že se stal mystériem Golgoty sám cestou, která vede k poznání pravdy o smrti, jež není ve svém současném aspektu ničím jiným než obrazem Otce, nositele a dárce makrokosmických životních sil. Proniknout do jeho díše, do díše nejvyššího kosmického života, je však člověk s to jen tehdy, když se pronikne Kristovým impulsem nebo když vstoupí na cestu - což je však zcela totéž - cestu, která vede k prožívání „In Christo morimur“, k prožívání pravdy, že se smrt v Kristu stává životem. A tuto nauku, kterou učil Kristus učedníci během čtyřiceti dnů po svém Zmrtvýchvstání, dovršil tak, že jim ji předvedl před oči v podobě živoucí imaginace při Nanebevstoupení. Nebo při Nanebevstoupení nesl Kristus před duchovním pohledem apoštolů mikrokosmos, zduchovnělou lidskou formu (fyzické a éterické tělo), do makrokosmu a ukázal jim tím jejich vzájemný vztah a shodu, která se lidstvu již dávno ztratila, protože zavládl nepravdivý obraz smrti.

To znamená, duchovní děje, že elementy, jimiž je lidská bytost na Zemi tvořena, našly cestu a mohou se nyní opět v makrokosmickém světě spojit s pravzory, z nichž kdysi vzešly. Na moderní cestě zasvěcení odpovídá toto pátému stupni, který Rudolf Steiner popisuje v „Tajné vědě v obrysu“ těmito slovy: „Člověk je vytvořen z celého světa, který mu leží nejbližší; a každá jednotlivost, která na něm je, odpovídá dílu, bytosti vyššího světa. Duchovní žák dospívá na odpovídajícím stupni k tomu, že poznává tento poměr své vlastní bytosti k velkému světu.“ Vezměme jako příklad lidské éterické tělo, které, podle slov Rudolfa Steinera, neustále usiluje ke svému kosmickému pravzoru, ke Slunci. Kdyby však následovalo tuto svou základní tendenci, tak by se úplně, vstupující do sluneční sféry, rozpustilo ve světovém éteru. Individuální život by byl potom pro nás nemožný, takže by se již také nikdy nemohlo stát lidským éterickým tělem. Kdyby však na druhé straně bylo zcela odříznuto od svého nebeského zdroje, od sluneční sféry, potom by také nemohlo člověku správně sloužit, nebo bez spojení se svým makrokosmickým pravzorem by musilo „vyschnout“. V obou případech by byl lidský život na Zemi nemožný, a to by znamenalo konec celého zemského vývoje.

Před těmito dvěma nebezpečími zachránil Kristus éterické tělo člověka mystériem Golgoty a následujícím Nanebevstoupením: Na jedné straně máme, že nyní éterické tělo vyhovuje své touze po sjednocení se svým nebeským zdrojem a na druhé straně se Kristus sám s touto touhou spojuje. Tím neztrácí éterické tělo, i když vystupuje vzhledem do makrokosmu, individuální charakter sobě vlastní, který je jedině lidským éterickým tělem. Ale můžeme také říci obráceně: Tím, že se Kristus spojil s éterickým tělem člověka, které usiluje ke Slunci, dostalo toto tělo možnost spojit se ještě v zemské oblasti, to znamená uchovávat plně svůj individuální, lidský charakter, spojit se se svým pravzorem, se Sluncem. Nebo Kristus zastupuje od mystéria Golgoty celou plnost slunečních sil v zemské sféře a oni mohou nyní skrze nás náležet /zukommen/ éterickému tělu každého jednotlivého člověka. Tak zachránil Kristus následkem tohoto dokonalého spojení makrokosmu a mikrokosmu nejen fyzické tělo člověka - na což především ukazuje mystérium Golgoty -, nýbrž také tělo éterické. A právě o tom nám hovoří den Nanebevstoupení.

V přednášce ze 7. května 1923, která byla věnována zjevení Nanebevstoupení a tajemství svátků Svatodušních - svátků, které bezprostředně pokračují v impulsu mystéria Golgoty -, říká Rudolf Steiner podrobně: „Tak můžeme říci: Dáme předstoupit před svou duši obraz Nanebevstoupení. Učedníci, starší se jasnovídnými, vidí tendenci éterických těl lidí stoupat směrem ke Slunci. Kristus se spojuje s touto snahou, drží ji. To je mohutný obraz: záchrana fyzicko-éterického [těla] člověka skrze Krista v obraze Nanebevstoupení.“ Tak máme v Nanebevstoupení Krista především sjednocení fyzického a éterického těla člověka (tj. lidské formy) s jeho makrokosmickým praobrazem.

Tento esoterický obsah události Nanebevstoupení má ještě jeden aspekt, který souvisí s vývojem lidstva, jenž pak následoval. Abychom tento aspekt pochopili, je třeba připomenout, že dávno atavistické jasnovídnosti, které lidé měli ještě ve staré Atlantidě, bylo založeno na tom, že v oné době bylo éterické tělo, zcela zvláště v oblasti hlavy, ještě mimo tělo fyzické a že se během poatlantického vývoje spojovalo stále více a více s tělem fyzickým, aby dosáhlo během palestinských událostí úplného splnutí s ním.

Poté, co takto prošlo nejhlubším bodem ponorení se do materie, vydalo se pak lidské éterické tělo postupně na cestu zpět z fyzického těla do světa duchovního. A tento „bod obrátu“ ve zpovědnosti se uskutečnil v tom okamžiku, kdy Kristus přišel na Zemi. To ale znamená, že objevení se Krista ve

fyzickém těle a jeho prožití mystériem Golgoty je dáráním, které položilo - okultně pozorováno - základní kámen pro postupné vystupování éterického těla ven z těla fyzického, pro proces, v němž je lidstvo ještě dnes a bude v něm ještě několik tisíciletí. Cílem tohoto procesu však je vrstvení a plnění domů do duchovního světa.

Tento proces popsal jednou Rudolf Steiner těmito slovy: „Kdežto éterické tělo vstupovalo předtím dovnitř a až do objevení se Krista vcházelo dovnitř stále ještě o kus dále, nadešla nyní doba, kdy se přiblíží vývoje změní. V okamžiku, kdy se objevil Kristus, začalo éterické tělo opouštět ven a dnes je již spojeno s fyzickým tělem méně než v době přítomnosti Kristovy.“

Tak lze říci, že Kristus odvrátil od lidstva velké nebezpečí, pokud jde o osud éterického těla, odvrátil je tím, že se objevil na Zemi a překonal Zmrtvýchvstáním síly smrti, nebezpečí, že by se éterické tělo definitivně spojilo s tělem fyzickým až do úplného adaptování a to by mělo za následek jeho úplné vysušení.

Odvrácení tohoto nebezpečí je však jen prvním stupněm uvedeného procesu. Nebo osud lidstva nezávisí pouze na skutečnosti postupného vystupování éterického těla, nýbrž také na *smru*, kterým se toto tělo při svém opětovném spojení s duchovním světem dá. Smrť *správná*, to znamená *nikoli* luciferický, vede éterické tělo k tomu, že přijme povodní síly Otcovy, a tento smrť mu byl dán tím, že se s nimi spojil Kristus při Nanebevstoupení.

Tento druhý stupeň lze charakterizovat také ještě jiným způsobem. V dávných dobách, kdy bylo éterické tělo ještě velkou měrou mimo tělo fyzické, neslo v sobě, následkem svého bezprostředního spojení s duchovním světem, kosmickou pramoudrost jakožto síly, které je pronikaly. Tyto povodní síly éterického těla se však ukázaly být dalekosáhle vyčerpanými, když se toto tělo zcela ponořilo do těla fyzického. To vedlo k novému nebezpečí, že toto tělo bude, i když opouští ven z těla fyzického, vnitřně duté, oloupeno o všechny životní síly, které však potřebuje, aby uchovávalo během pozemského života zvenčí tělo fyzické před upadáním. Jinak by bylo, éterické tělo potřebuje nové éterické síly, aby při jeho vystupování z těla fyzického nenastal jeho úpadek (onemocnění) a předčasná smrt. A tyto nezbytné nové životní síly daroval éterickému tělu Kristus, když se s ním spojil Nanebevstoupením. „Kristův impuls vřel do lidského éterického těla život, nový život, poté co byl život spotřebován! A člověk si musí, hledět-li do budoucnosti, říci: Když bude jednou moje éterické tělo zcela venku z těla fyzického, potom budu musít mít absolvován takový vývoj, že toto éterické tělo bude zcela prostoupeno Kristem. Kristus musí ve mně žít. Musím se během svého pozemského vývoje postupně zcela proniknout Kristem, *pokud jde o mé éterické tělo!*“ Možnost uinit to daroval Kristus lidstvu svým Nanebevstoupením.

Tak jsou spolu nerozlučně spjaty Velikonoce a Nanebevstoupení a určují společně osud éterického těla a s ním budoucnost lidstva.

To však není ještě všechno, protože po uvedeném druhém stupni následuje ještě stupeň třetí. Nebo tak jako je s Velikonocemi nerozlučně spjato Nanebevstoupení, tak je Nanebevstoupení spojeno se Svatodušními svátky, to znamená, že si individuální člověk uvedený proces *uv domí*. Bez tohoto uvdomění hrozí člověku materialisticky smýšlejícímu ztráta individuálního v domí ve vyšších světech, když se s vystoupením éterického těla vyvine nové jasnození. „Pak pro něho nadchází nebezpečí toho,“ - tak pravil v této souvislosti Rudolf Steiner -, „co se nazývá ‚duchovní smrtí‘ ... To je skutečné odumření v duchovním světě, je nám, co lidem hrozí, když si při vstupu do duchovních světů nepřináší s sebou *v domí* o tomto duchovním světě.“

Toto „v domí o duchovním světě“ může člověku dát spojení s duchem Svatodušních svátků, což daruje právě *porozumění* mystériu Golgoty: „A tímto přemožením sil smrti, které se stalo jen jednou, se člověku ukazuje, *je-li správně pochopeno*, jak má žít, aby vnesl do všech budoucích domů, že existuje duchovní svět. To je sjednocení se s Kristem.“

Tak je v budoucnosti třeba spojit se s Kristem trojnásobně: spojit se s jeho nepomíjivým /unverwieslich/ tělem Zmrtvýchvstání, spojit se s jeho kosmickými životními silami a spojit se se světem nového duchovního v domí, které odhaluje kosmicko-pozemský význam in Kristových. Tím jsme se již předem dotkli obsahu následující kapitoly; předtím však musíme ještě popsat další stránku Nanebevstoupení.

Nebo svátek Nanebevstoupení nám nepoukazuje pouze na to, že Kristus vnesl síly sluneční sféry, síly makrokosmické křesťanské Syna do zemského bytí, nýbrž také na to, že do něho vnesl ony síly, které pocházejí ze sféry Otce. Tak máme v Markově evangeliu: „A když Pán Ježíš takto k nim hovořil, vzrostl vzhůru do sféry nebe, kde sedí na pravici Otce svět, jako vykonavatel jeho in.“ Abychom mohli pochopit tato slova evangelia, musíme připomenout, že v uvedených pozvolně procitla schopnost imaginativního jasnození jako následek těchto každodenních rozhovorů se zmrtvýchvstalým Kristem díky jeho naukám a především díky jeho bezprostřední přítomnosti. V tomto zvláštním stavu v domí zeli potom apoštolové Zmrtvýchvstalého během těchto dní a přijímali jeho nauky. To však ještě není vše. Jak jsme viděli, byl vlastní obsah rozhovorů Zmrtvýchvstalého zjevením tajemství nového poměru makrokosmu a mikro-kosmu. Proto završuje Kristus svoje vyvolání tak, že vede

u edníky k p íjímání sil, které všeobecn probouzejí v lov ku imaginativní poznání, takže m žeme íci: ty icet dní, které sm li u edníci ješt strávit se zmrtvýchvstalým Kristem, se stalo pro n cestou, která je vedla k p vodnímu zdroji imaginace, k p vodnímu zdroji všeho pravého nadsmyslového z ení, k oné vysoké makrokosmické sfé e, kterou Rudolf Steiner nazývá „sv tem duchovních pravzor všech v cí“. Toto tajemství p vodu jejich vlastní imaginativní schopnosti poznání ze sv ta pravzor , onoho sv ta, z n hož hierarchie „samy erpají své síly“ a kde Kristus „sedí na tr n po pravici Otce sv t “, zjevil jim Kristus svým Nanebevstoupením.

Nyní se zde chceme znovu zabývat slovy, jimiž Rudolf Steiner popisuje uvedený vzájemný vztah: v okamžiku, kdy m žeme poukázat na to, že ve sv t existuje jasnovidné v domí, musíme íci: Tedy musí existovat také sv t, z n hož plynou síly pro jasnovidný orgán - a tento sv t se nazývá v duchovní v d sv tem pravzor . To, co nám m že p edstoupit p ed zraky jako *imaginace*, je... otisk sv ta pravzor . Takže vystupujeme do makrokosmu stupe po stupni elementárním sv tem, duchovním sv tem, sv tem vyššího rozumu /Vernunftwelt/ a sv tem *pravzor* \$. “A v další p ednášce téhož cyklu pokračuje: práv jako jsou z elementárního sv ta vytvá eny o í [a všechny ostatní lidské smyslové orgány], z duchovního sv ta [z nižšího devachanu] soustava nervová a ze sv ta vyššího rozumu [z vyššího devachanu] mozek lov ka, tak je vytvá eno ze sv ta pravzor to, co nazýváme vyššími smyslovými orgány, on mi smyslovými orgány, které nás potom postupn uschop ují nahlížet do duchovního sv ta...”

Z toho všeho vyplývá tento obraz: B hem ty iceti dn vnímali u edníci zmrtvýchvstalého Krista a jeho pou ování o „nebeských íších“, o duchovních sv tech za pomoci v nich procitající schopnosti imaginativního poznání. A to se d lo tak dlouho, až apoštolov p í svém pronikání do tajemství nového pom ru makrokosmu a mikrokosmu dosp li tak daleko, že mohli uchopit tajemství vzniku své vlastní schopnosti imaginativního z ení. Teprve nyní byli s to pochopit, že jasnoz ení, jímž disponovali, *bylo v nich probuzeno Kristem samým*. Nebo to byl Kristus, který je nyní obdaroval *na Zemi* celou plností makrokosmických sil sv ta pravzor a tak v nich probudil imaginativní z ení. A toto prožití Krista jakožto nového zdroje imaginativního z ení, to znamená jakožto toho, kdo daruje síly ze sv ta pravzor , to se projevilo u edník m v obraze Nanebevstoupení Krista do sv ta pravzor , do božské íše Otcovy.

Tak se stal u edník m touto událostí zjevným nejvyšší stupe poznání pom ru makrokosmu a mikrokosmu: p vod procitajících imaginativních sil poznání v lov ku, v mikrokosmu, z jejich makrokos- mického zdroje, ze sv ta pravzor . Tím byl z v domí u edník od at poslední závoj, který zahaloval pravý obraz smrti, té smrti, která zjevuje po mystériu Golgoty podobu nebeského Otce. A ve scén Nanebevstoupení se to vyjád ilo tak, že to vyjevilo nejvnit n jší podstatu smrti jako zjevení vyššího imaginativního v domí lov ka, takového v domí, které má své zdroje v íši Boha Otce, jenž nese v sob pravzory všech v cí a bytostí sv ta.) Moderní duchovní bádání hovo í o tom - a to je hluboce opodstatn no v novém sv tovém ádu, který vzhází z mystéria Golgoty že jedním z prvních zážitk každého lov ka po smrti je vid t Nanebevstoupení Krista, které s kone nou platností vyjeví pravý obraz smrti a které spojuje duchovní sv t hrani ící se Zemí v neoddlitelnou jednotu s nejvyšší sférou Otce, se sv tem pravzor . O tomto posmrtném zážitku každého lov ka, který také souvisí s postupným rozplýváním se jeho éterického t la až do slune ní sféry, hovo í Rudolf Steiner takto: „Takovéto duchovní pohledy, jak je m li u edníci v den Nanebevstoupení, se vztahují vlastn vždy na n co, co lov k již prožívá v tom í onom stavu v domí. Nyní víte: Po smrti prožívá lov k, jak od n j odchází jeho éterické t lo. Smrtí odkládá t lo fyzické. Po n kolik dn si ponechává své t lo éterické, potom se t lo éterické rozplývá; *spojuje se skute pn se Sluncem*. Takto se po smrti rozplývající, sjednocuje se se slune ním elementem, který proudí prostorem, v n m se nachází také Zem . V tomto éterickém t le, které se od lov ka vzdaluje, z í lov k od mystéria Golgoty sou asn Krista, který se stal jeho zachráncem pro budoucí zemské bytí; takže vlastn od mystéria Golgoty každý lov k, který zem e, má již p ed svou duší onen obraz Nanebevstoupení, který z eli u edníci onoho dne ve svém zvláštním duševním stavu.“ Le nehled k té skute nosti, že dnes z í *každý* lov k po smrti imaginaci Kristova „Nanebevstoupení“, je tu p ece jen podstatný rozdíl mezi tím, kdo usiloval již na Zemi o pravé poznání mystéria Golgoty, a tím, kdo z toho í onoho d vodu v p íslušném vt lení tuto možnost promeškal. Nebo pro lov ka z první skupiny „je po smrti tento obraz Nanebevstoupení nejv tší út chou, kterou m že mít, nebo on nyní prohlédá celou pravdu mystéria Golgoty ... Tento obraz Nanebevstoupení mu jaksi íká: M žeš d v ovat se všemi svými následujícími pozemskými životy zemského vývoje, nebo Kristus se stal mystériem Golgoty zachráncem vývoje Zem .“

Naproti tomu budou pro ty, kte í takovou možnost pravého poznání mystéria Golgoty opominou, následky takového z ení zcela jiné: „Pro toho, kdo nepronikne svým já a svým astrálním t lem, tedy poznáváje a poci uje, obsah mystéria Golgoty, pro toho je tento obraz *vý ítkou*, je tak dlouho vý ítkou, až poznal: I on se musí nau ít toto mystériem Golgoty chápat.“ Jako následek takového posmrtného zážitku a duševních strastí s ním spojených m že v duši vzniknout volní rozhodnutí: „Pokus se osvojit si pro nejbližší pozemský život takové síly, abys mohl také pochopit mystériem Golgoty.“

Na závěr je třeba si ještě všimnout dalšího aspektu Nanebevstoupení, který se týká m sí ní sféry neboli sféry Ducha svátého, kde také duše zem elého brzy po smrti prožívá svou imaginaci. O tom hovoří Rudolf Steiner podrobně v přednášce z 15. září 1922 v Dornachu: „Ten, kdo dnes hovoří z iniciativy, musí... říci ještě toto: Ano, je to Kristův impuls, který působí dále za smrt, jehož vlivem se člověk vymaňuje z m sí ní sféry, proniká do sféry hvězdné-sluneční a tam z impulsu, které mu dávají bytosti hvězdného světa, může pracovat na utváření fyzického organismu svého dalšího zemského života. Ale z m sí ní sféry se vymaňuje silami, které ve svém já shromáždil svou náklonností ke Kristově bytosti a k mystériu Golgoty.“ A o tomto říká Rudolf Steiner v téže přednášce o tomto procesu: „A tak jako probíhá váš vnější život pod vlivem fyzického slunečního světla a fyzického slunečního tepla, tak si potom po smrti činíte vaše bytost nárok na vysokou sluneční bytost, osvobozuje vás od vašeho *osudového jádra* a přijímá vás vzhledem do sféry hvězdné, takže v ní můžete pomocí svého slunečního vlivu vypracovávat duchovní část svého budoucího fyzického organismu.“ Pro naše pozorování je v tomto procesu zvláště důležité, že je to síla Kristova, která „...po smrti dále působí a vytrhuje duši z osudového bytostného jádra a z m sí ní sféry...“ takže „... vedením vysoké sluneční bytosti je lidská duše očištěvána a přechodu z duševního světa do světa duchovního“ nebo - což je totéž - přechodu z m sí ní sféry do sféry sluneční.

Co je třeba rozumět pod „být očištěn“ nebo „osvobodit se od osudového jádra“. - Toto „osudové jádro“ neboli „osudové bytostné jádro“, které také znamená „morální hodnocení“ člověka, musí duše, jelikož je toto jádro nositelem ještě nevyžité karmy zanechat po smrti v m sí ní oblasti, aby jeho vliv nepůsobil na duši okamžitě, když ona prodlévá ve sluneční a hvězdné sféře, nebo takové omámení nebo zatemnění v domě ve vyšších sférách kosmického bytí by znemožnilo vytvářet fyzické tělo pro budoucí zemský život *správným způsobem*. Dále se musí duše po svém pobytu ve sluneční sféře a ve hvězdných světech, když vstoupí opět do m sí ní oblasti, spojit se svou tam zanechanou „karmickou podstatou“, aby pracovala v dalším zemském životě dále na jejím zlepšení. Jelikož se ale shora popsané osvobození od této „karmické podstaty“ děje po smrti v m sí ní sféře tím, že se lidské já ještě na Zemi spojilo s Kristovým impulsem, musíme říci: Kristus bere, když duši zem elého b hem slunečního a hvězdného života osvobozuje od vlivu m sí ní sféry a negativní lidské karmy, v ní zůstávající, tuto karmu b hem doby posmrtného bytí člověka na sebe, aby duše našla pod jeho vedením cestu k pravému nanebevstoupení, cestu, která vede z m sí ní sféry do sféry sluneční a odtud výš a výše k světlu stálíc. Tak nám ukazuje děj Nanebevstoupení všeobšáhly vliv Kristovy bytosti od mystéria Golgoty na posmrtnou životní sféru lidských duší, působení jeho působení obepíná *všechny tři hlavní oblasti makrokosmu*, jimiž duše mezi vtěleními prochází: oblast M síce, Slunce a stálíc, oblasti, které zobrazují nadhierarchické sféry Ducha, Syna a Otce v našem světě. V první oblasti zjevuje Kristus duši záchranu lidského těla éterického a pomáhá jí odloučit se na jistou dobu od následků její špatné karmy, a osvobozuje ji od m sí ní sil, které ji poutají k Zemi. V druhé oblasti umožňuje Kristus duši vstoupit *správným způsobem* do sluneční sféry, aby tam své zkušenosti minulého vtělení promítla ve schopnosti v dalším zemském životě. V třetí oblasti konečně, v oblasti stálíc, v říši Otce vede Kristus duši při její práci, aby si vytvářela ze sil božské moudrosti (Sofie) „kosmického člověka“, pravzor svého budoucího fyzického těla. Tak se rozprostírá vliv Kristův na všechny oblasti posmrtného života duše, to znamená na všechny ony oblasti makrokosmu, jejichž síly působí mystériem Golgoty na Zemi a které svým Nanebevstoupením bezprostředně spojil s bytím každé jednotlivé lidské duše. Proto když apoštolové prožívali Nanebevstoupení, připravení tyčtidenním pouštěním Zmrtvýchvstalého, ukázalo se jim nejen jako důkaz nevyčerpatelného významu Krista pro posmrtné bytí lidské duše, nýbrž současně jako událost, pomocí níž mohli dosáhnout plného a všeobšáhleho *poznání* o novém poměru mikrokosmu a makrokosmu.